

macht. De overheid heeft altijd meer middelen tegenover het individu. En omdat privacy een individueel recht is, legt dat het altijd af tegen het collectieve nut. Het nut van de maatschappij gaat altijd voor."

Mr. P.J. Westerhof van CompuLegal zei daarover tien jaar geleden al dat het strafprocesrecht naast waarheidsvinding vooral ook de bescherming van de burger als hoofdfunctie heeft. Het gaat in het strafprocesrecht mede om een evenwicht tussen de bescherming van de verdachte en de kwaliteit van de waarheidsvinding. Inmiddels zijn we zo ver dat de grondrechten van zowel de individuele burger als de samenleving als geheel "mede in de afweging worden betrokken". Een efficiënt strafprocesrecht dat de burger een gevoel van veiligheid geeft en een gevoel dat recht is gedaan lijkt daarmee een andere, fundamentele inhoud te hebben gekregen. Westerhof zegt daarover: "De fundamentele vraag gaat dan ook minder over opsporingsbelangen, hoe legitiem ook, gaat ook minder om economische belangen, hoe belangrijk ook, gaat ook niet om bescherming van persoonlijke vrijheden op de Digitale Snelweg, hoe essentieel ook. De fundamentele vraag betreft een grondhouding, namelijk of een overheid welke door de burger op basis van democratische beginselen boven zich is gesteld teneinde de belangen van deze burgers te behartigen, het recht heeft zijn burgers op een manier te bejegenen welke op gespannen voet staat met deze zelfde democratische beginselen." Die cruciale vraag is door het kabinet in het kader van de opslag van gegevens waarover we nu spreken, niet beantwoord. Graag een reactie van de minister.

Nadat geconstateerd werd dat het huidige wetgevingsskader niet meer voldoende aansloot op de huidige dagelijkse praktijk is gekozen voor een vlucht vooruit in de vorm van meer controle door meer regelgeving. Waar het bedrijfsleven minder en minder gecontroleerd wordt door een overheid die inzet op privatisering en zelfregulering worden burgers steeds intensiever gecontroleerd. Hier zal een breed maatschappelijk debat over moeten worden gevoerd, voordat onze zwaar bevochten vrijheden met enkele pennenstreken ongedaan worden gemaakt. Vertrekpunt bij deze discussie zou het "beginsel van informatiele zelfbeschikking" kunnen zijn, zoals dit door de wetenschapper Koers en anderen werd geformuleerd: "Elk individu heeft het recht van informatiele zelfbeschikking. Op grond van dit recht bepaalt elk individu in vrijheid de informatiele relaties die hij of zij wil aangaan met anderen en heeft elk individu zeggenschap over zijn of haar persoonlijke informatie en over doel en aard van zijn of haar informatiele relaties met anderen."

Oud-minister Sorgdrager van Justitie antwoordde in 1997 op vragen van de Tweede Kamer dat elektronische post niet onder de grondwettelijke bescherming van het briefgeheim valt. In een voorstel tot wijziging van artikel 13 van de Grondwet, dat het brief-, telefoon- en telegraafgeheim bevat, wilde het kabinet het briefgeheim uitbreiden tot bescherming van "vertrouwelijke communicatie". E-mail valt echter niet zonder meer onder deze bescherming. Slechts versleutelde of anderszins beveiligde berichten genieten volgens de regering grondwettelijke bescherming. Slechts versleutelde of anderszins beveiligde berichten genieten volgens de regering grondwettelijke bescherming. Tegelijkertijd probeert het kabinet echter al sinds 1993 encryptie te

verbieden, waarmee het elektronisch verkeer tussen burgers dus een vogelvrije status zou krijgen.

Na de letterlijk door de senaat geformuleerde wet inzake het opslaan van biometrische gegevens – verschillende fracties in dit huis waren niet eens op de hoogte van de ongebruikelijke en onnodige ingelaste stemming over de wet – staan we op de drempel van een nieuwe stap richting een Big Brothersamenleving.

De bewaarplicht telecomgegevens die noodzakelijk zou zijn voor het in kaart brengen van terroristische netwerken is de volgende stap. Het kabinet wil het bel- en internetgedrag van alle Nederlanders anderhalf jaar opslaan. Wie belt en sms't met wie? Vanaf welke locatie en hoe lang? Welke internetsites worden bezocht?

Het kabinet is er niet in geslaagd aan te tonen dat de maatregel noodzakelijk, effectief en proportioneel is. "Wenselijk" lijkt voor het kabinet een voldoende legitimatie om vrijheden van burgers drastisch in te perken. Wenselijk voor wie eigenlijk? Voor de burger of voor de overheid? Graag een reactie.

De invoering wordt gerechtvaardigd met het altijd voor velen valide argument van strijd tegen het terrorisme, maar zou ook heel wel op termijn kunnen worden ingezet om minder zware misdrijven op te sporen zoals illegaal downloaden van films of illegaal kopiëren van dvd's. Kohnstamm, Dubbeld en Smeets gaven daarover in een artikel in Trouw vorige week aan, dat een slimme terrorist zijn mails natuurlijk verstuurt vanaf een Amerikaans account, telefoneert via Skype en zijn explosievenresearch doet in een internetcafé. Booswichten ontspringen de dans en brave burgers worden aangetast in hun privacy.

Het zijn niet de terroristen die aangepakt worden met de voorgenomen maatregel, maar primair de vrijheden van de Nederlandse burger. Het is onze plicht vergaande en waarschijnlijk onomkeerbare maatregelen kritisch tegen het licht te houden en te beoordelen op noodzaak, effectiviteit en mogelijke risico's. Het kabinet is er vooralsnog niet in geslaagd die noodzaak, effectiviteit en mogelijke risico's voldoende in kaart te brengen en de in de samenleving bij deskundigen breed levende zorgen weg te nemen. Om die reden past een pas op de plaats en kan de Kamer naar het oordeel van de Partij voor de Dieren op dit moment, met de huidige kennis, niet instemmen met het wetsvoorstel.

De beraadslaging wordt geschorst.

De vergadering wordt enkele minuten geschorst.

Aan de orde is de behandeling van:

- **het wetsvoorstel Wijziging van de Wet kinderopvang in verband met een herziening van het stelsel van gastouderopvang (31874).**

De **voorzitter**: Ik heet staatssecretaris Dijkzma van harte welkom in de Eerste Kamer.

De beraadslaging wordt geopend.

Mevrouw **Dupuis** (VVD): Mevrouw de voorzitter. De VVD-fractie heeft in het voorlopig verslag een groot aantal bezwaren genoemd tegen dit wetsvoorstel. De

Dupuis

staatssecretaris heeft in no-time geantwoord, waarvoor onze dank. De snelheid waarmee dit wetsvoorstel moet worden afgehandeld, is werkelijk buitengewoon. Tijd voor nader onderzoek onzerzijds naar de onderbouwingen van de antwoorden is er niet. De VVD-fractie betreurt dit. De inhoud van een groot aantal antwoorden van de staatssecretaris kan ons niet overtuigen.

Onze voornaamste bezwaren tegen dit wetsvoorstel waren en blijven de volgende.

1. Er is door de staatssecretaris onvoldoende aannemelijk gemaakt dat dit wetsvoorstel tot de genoemde en noodzakelijke bezuinigingen kan leiden. De financiële basis lijkt ons wankel. Het is immers niet duidelijk hoe groot de fraude in de afgelopen jaren is geweest en het is ook niet duidelijk of die fraude wel is aan te pakken op basis van het huidige wetsvoorstel. De daarvoor benodigde zaken zijn op basis van het rapport van de commissie-Van Rijn afgewezen. Een van de mogelijkheden zou immers kunnen zijn dat er een koppeling wordt gemaakt tussen de uren benodigd voor kinderopvang en het aantal gewerkte uren door een of twee ouders. Dan zou toch gemakkelijk het benodigde aantal uren kinderopvang kunnen worden berekend? Dit kan toch geen probleem zijn? De VVD-fractie heeft van gastouderbureaus gehoord dat zij menen die koppeling wel te kunnen maken. Nu worden de gastouders aangepakt in plaats van de foute gastouderbureaus.

2. De bureaucratisering die als gevolg van dit wetsvoorstel ontstaat is enorm. Hierbij zijn er meerdere slachtoffers; allereerst de gastouders zelf, die gedwongen worden een vergunning te verkrijgen in de vorm van een EVC. De verkrijging hiervan moet langs onafhankelijke kanalen plaatsvinden, bijvoorbeeld via roc's. De kosten moeten door de gastouders uiteindelijk zelf worden gedragen, in de toekomst zal dit € 1000 bedragen. Hiervoor moeten heel wat uurtjes opvang worden geleverd. Overigens is op dit punt nog niets geregeld. De VVD-fractie ziet hier helemaal niets in. Het andere slachtoffer van de bureaucratisering is de GGD. De controle door de GGD op de gastouders wordt door mensen in het veld als onmogelijk beschouwd.

3. We hebben er bezwaren tegen om een informeel systeem op deze wijze te formaliseren. Is er één land in de wereld, zo vragen wij de staatssecretaris, dat een informeel systeem – familie of bureaus vangen kinderen op – formeel maakt op een wijze als nu door de staatssecretaris – opnieuw – wordt voorgestaan? Als er kennis van zaken bij gastouders wordt geleverd, omdat er voor betaald wordt, is dat dan werkelijk een valide redenering? Volgens de VVD-fractie draait de staatssecretaris het instituut gastouder zo de nek om. In België schijnt het met de zogenaamde "bewaarmoeders" wel eenvoudig geregeld te kunnen worden: geen eisen, alleen betaling, gekoppeld aan het aantal gewerkte uren. Dit heeft de VVD-fractie in de Tweede Kamer betoogd bij monde van mevrouw Dezentjé Hamming. Waarom informele zorg niet werkelijk informeel gelaten, en het dus aan de ouders overlaten aan wie zij hun kinderen toevertrouwen? Nu is het volkomen halfslachtig: enerzijds lijkt het of ouders een eigen keuze hebben, maar anderzijds zijn er ineens allerlei beperkingen en eisen. Liep het dan zo slecht vóór dit systeem werd geïntroduceerd? Waarom het moeilijk gemaakt als het gemakkelijk kan? De VVD-fractie aan de overkant heeft hierover een interessante opmerking gemaakt. Ik citeer: "In 2007 luidde de doelstelling van de kinderopvang nog:

zorg dragen voor een stelsel van toegankelijke en verantwoorde kinderopvang. Nu staat er: kinderopvang zorgt ervoor dat ouders beter arbeid en zorg kunnen combineren en – en dit laatste onderstreept – draagt ertoe bij dat kinderen hun talenten beter kunnen ontwikkelen." En dan zeker via door de overheid gestelde eisen. De VVD-fractie ziet hierin weer een poging van de regering om staatspaternalisme te bedrijven.

De VVD-fractie vraagt zich met andere woorden af of op basis van de 3 mld. geraamde kosten van de kinderopvang in Nederland, niet een meer solide en minder bureaucratisch systeem, bij voorbeeld met twee varianten, is te organiseren. De fractie vraagt zich ook af of de regering gekeken heeft hoe de Scandinavische landen de kinderopvang inrichten. Er is in deze landen een langdurige en ruime ervaring met de kinderopvang. Bij mijn weten loopt het in een land als Finland zeer soepel en ongecompliceerd. Valt daarvan te leren? Is er werkelijk geen minder bureaucratisch en toch goed werkend systeem te bedenken? Als de regering er al 3 mld. voor wil uitgeven en daar dan ook nog ouderlijke bijdragen bij worden opgeteld, is dat dan niet voldoende voor een adequaat, dekkend netwerk van voorzieningen in Nederland? Is dit werkelijk de beste manier om kinderopvang te regelen? De VVD-fractie vraagt het zich af. Wij houden onze twijfel, en zien de antwoorden van de staatssecretaris met bezorgdheid tegemoet.

□

Mevrouw **Linthorst** (PvdA): Voorzitter. Het voorliggende wetsvoorstel heeft binnen mijn fractie tot een diepgaand debat geleid. Dat debat had vooral betrekking op de aannames die aan het wetsvoorstel ten grondslag liggen en de richting die wij als gevolg daarvan nu met de kinderopvang uitgaan.

Mijn fractie realiseert zich zeer goed dat de kostenstijging in de kinderopvang de laatste jaren explosief is geweest en dat het absoluut noodzakelijk is om de kosten beheersbaar te maken. Mijn fractie realiseert zich eveneens dat er misstanden zijn in de wereld van de kinderopvang. Dat geldt zowel voor een aantal gastouderbureaus als voor een aantal vraag- en gastouders. Het bestrijden van fraude staat bij mijn fractie hoog in het vaandel, al was het maar om het draagvlak voor collectieve voorzieningen te behouden.

Dit gezegd zijnde, wil mijn fractie wel enige kanttekeningen plaatsen bij de aannames die ten grondslag liggen aan het wetsvoorstel. Op de eerste plaats betreft dit het beeld dat met het subsidiëren van gastouders vooral opa's en oma's gesubsidieerd worden die dit voorheen gratis deden. Dat zijn natuurlijk mooie onderwerpen voor aan de borreltafel – hoe gek kun je als overheid zijn? – maar het doet geen recht aan de werkelijkheid. En politici moeten wel sensitief zijn voor opvattingen die in de samenleving leven, maar ze mogen daar naar het oordeel van mijn fractie nooit hun oren naar laten hangen.

De werkelijkheid is veel genuanceerder. Er zijn ouders die bewust kiezen voor een gastouder bij hen thuis, omdat zij bijvoorbeeld geen kinderdagverblijf in de buurt hebben, omdat zij wisselende diensten hebben of omdat zij meerdere kinderen hebben van verschillende leeftijden, waardoor het hebben van een vorm van opvang aan huis veel rustiger is. Hoe het ook zij, voor

Linthorst

een aantal ouders heeft deze vorm van opvang de voorkeur boven andere vormen van opvang.

In de toelichting bij het wetsvoorstel wordt ervan uitgegaan dat deze vorm van opvang voorheen gratis werd gegeven. Mijn fractie betwijfelt of dat in alle gevallen zo is. In een aantal gevallen werd de opvang thuis ook vóór 2005 door de vraagouder betaald. Maar omdat hier door de overheid geen vergoeding voor werd gegeven, is niet zichtbaar in hoeveel gevallen dat gold. Ik verwijs in dit verband naar een artikel in de Metro van 30 juni jongstleden, waarin vermeld wordt dat de voorzitter van de Taskforce Deeltijd Plus ook oppas aan huis had toen haar kinderen klein waren. En er zijn meer mensen, ook binnen mijn fractie, die tot grote tevredenheid gebruik hebben gemaakt van opvang aan huis.

Feit is dat nu de kosten voor gastouderopvang ook in aanmerking komen voor een toeslag, deze vorm van opvang ook voor lagere inkomens een reële optie is. Mijn fractie zou dat graag zo houden. In dat verband willen wij de staatssecretaris vragen ons op een aantal punten tegemoet te komen. Op de eerste plaats betreft dit het verbod om op meer dan één locatie werkzaam te zijn als gastouder. Het argument van de staatssecretaris dat de controle door de GGD ondoenlijk zou worden als dit wel zou worden toegestaan, overtuigt mijn fractie niet. De GGD moet alle gastouderplekken controleren. Voor de belasting van de GGD maakt het dan niet uit welke gastouder op dat adres werkzaam is. Sterker, over het geheel genomen zou het laten vallen van dit verbod tot een lastenverlichting kunnen leiden. Immers, als gastouders maar op één plek werkzaam mogen zijn terwijl de vraag naar gastouders hetzelfde blijft, zijn er meer gastouders nodig, die dan ook allemaal gekwalificeerd en geregistreerd moeten worden. Mijn fractie hoort graag van de staatssecretaris hoe zij hiertegen aankijkt.

Op de tweede plaats zou mijn fractie graag zien dat er op korte termijn duidelijkheid komt voor de bestaande gastouders. Dat geldt met name voor de kwalificaties die zij moeten behalen. Mijn fractie is niet tegen het stellen van enige kwaliteitseisen. Het ontbreken daarvan is voor mijn fractie zelfs één van de redenen geweest om tegen de Wet kinderopvang te stemmen. Maar we moeten daarbij wel reëel blijven. Gastouders zijn vaak oudere vrouwen, die zelf kinderen hebben opgevoed of op een andere manier veel levenservaring en wijsheid hebben opgedaan. Wij zijn ons ervan bewust dat de staatssecretaris de mogelijkheid heeft geschapen dat deze gastouders zich via een EVC-traject kwalificeren. Maar wij realiseren ons ook dat voor veel gastouders niet duidelijk zal zijn wat dit inhoudt. Dit gebrek aan duidelijkheid kan gastouders, die met veel plezier en naar volle tevredenheid van het vraaggezin functioneren, afschrikken om zich te willen kwalificeren. Het lijkt ons dat dit niet de bedoeling van het wetsvoorstel kan zijn. Kan de staatssecretaris helder uiteenzetten waaruit een EVC-traject bestaat en op welke wijze de voorlichting hierover zal verlopen?

Het wetsvoorstel voorziet erin dat, als een gastouder zich niet binnen een jaar gekwalificeerd heeft, de vraagouder de toeslag moet terugbetalen. Dat gaat mijn fractie te ver. Wij begrijpen dat de staatssecretaris de mogelijkheid wil uitsluiten dat gastouders – zeg maar even: de opa's en oma's – die zich helemaal niet willen kwalificeren, nog een jaar gebruikmaken van de regeling, maar er kunnen tal van andere oorzaken zijn waarom een gastouder er niet in slaagt om zich te kwalificeren.

Bovendien kan dat kwalificeren zich volledig buiten de invloedssfeer van de vraagouders afspelen. Daarop mogen zij dus niet, en zeker niet met terugwerkende kracht, afgerekend worden. Naar het oordeel van mijn fractie zou de eis tot terugbetaling beperkt moeten blijven tot gevallen van kwade trouw, dat wil zeggen dat vraag- en gastouder een vergoeding claimen terwijl zij weten dat de gastouder hiervoor niet kwalificeert en ook niet van plan is om daartoe stappen te ondernemen. Mijn fractie kan zich voor een regeling zoals deze eigenlijk geen andere juridisch aanvaardbare grond voorstellen waarin een dergelijk effect ten nadele en met terugwerkende kracht is voorzien. Wij horen graag hoe de staatssecretaris daartegenover staat.

Ik kom op een tweede kanttekening, de fraudegevoeligheid van de regeling. Wij sluiten onze ogen niet voor fraude. Zoals de heer Van der Vlies het in de Tweede Kamer zo mooi verwoordde: "Als alle mensen engelen waren, was er geen overheid nodig." Wij juichen ook toe dat met dit wetsvoorstel de zogenaamde ABC-constructie, waarbij ouders formeel op elkaars kinderen passen, maar verder geen enkele vorm van betaald werk verrichten, onmogelijk wordt gemaakt. Daarmee is echter niet alle fraudegevoeligheid uit het wetsvoorstel verdwenen.

De belangrijkste omissie, waaraan mevrouw Dupuis al refereerde, is het ontbreken van een koppeling tussen het aantal uren verrichte betaalde arbeid en het aantal uren waarvoor aanspraak bestaat op een toeslag voor kinderopvang. Dit was overigens de tweede reden waarom wij in 2005 tegen de Wet kinderopvang hebben gestemd. Die koppeling zit ook niet in het voorliggende wetsvoorstel. Weliswaar is het door een amendement van onze partijgenoten aan de overzijde mogelijk gemaakt om dit bij AMvB alsnog te doen, maar het is volstrekt onduidelijk of dit ook gaat gebeuren en, zo ja, op welke termijn.

Volgens de staatssecretaris acht de Belastingdienst de gegevens op het loonstrookje, waarop ook de werktijdfactor aangegeven staat, onbetrouwbaar. Wij begrijpen dat eerlijk gezegd niet goed. Dezelfde gegevens worden door andere instanties immers wel betrouwbaar geacht, bijvoorbeeld voor de pensioenvoorziening. Ook de door ons geopperde mogelijkheid om bij de aangifte van de belasting aan te geven wat de werktijdfactor is, levert volgens de Belastingdienst onvoldoende betrouwbare gegevens op. Dit is voor mijn fractie onbevredigend en niet overtuigend. Op de eerste plaats zijn de gegevens die een belastingplichtige verstrekt, altijd potentieel onbetrouwbaar. Dat is nog nooit een reden geweest om geen gegevens te laten verstrekken. De gegevens worden gecontroleerd en bij fraude volgen sancties. Dat kan naar het oordeel van mijn fractie óók als het gaat om de werktijdfactor. Op de tweede plaats kan een technisch probleem bij de Belastingdienst natuurlijk geen reden zijn om fraude niet te lijf te gaan. En het ontbreken van de koppeling tussen gewerkte uren en de aanspraak op toeslag kinderopvang maakt dat de regeling fraudegevoelig blijft. Wij vinden dat op korte termijn een koppeling gerealiseerd dient te worden en overwegen om op dit punt een motie in te dienen.

Daarmee kom ik op de richting die wij nu uitgaan met de kinderopvang. De lijn die met dit wetsvoorstel gekozen is, is om gastouderopvang wel mogelijk te blijven maken, maar te binden aan kwalificatie-eisen en controle. Dit onderwerp heeft de nodige stof tot discussie

Linthorst

gegeven in mijn fractie. Wij zijn, ik heb het al eerder gezegd, niet tegen enige vorm van kwalificatie. Een EHBO-diploma bijvoorbeeld kan nooit kwaad. Meer moeite hebben sommige leden met de controle van alle gastouderplekken door de GGD. Nog los van de vraag of de GGD in staat zal zijn om alle gastouderplekken te controleren, vragen sommigen zich ook af of we dit wel moeten willen. Er zitten bizarre effecten aan de wet. Een ouder die zijn of haar kinderen zelf thuis opvangt, krijgt geen controle. Hetzelfde huis wordt wel gecontroleerd op veiligheid als niet de ouder, maar een gastouder de kinderen opvangt. Het is daarnaast verwonderlijk dat tal van regels, bijvoorbeeld in de aan- en bouwregeling, worden afgeschaft om de administratieve lasten te verminderen, terwijl op dit beleidsterrein niet alleen nieuwe regels worden gemaakt, maar ook een groot-scheeps controleapparaat wordt opgetuigd. Sommigen van mijn fractieleden zouden zich goed kunnen voorstellen dat het enige criterium waarop voor de aanspraak op kinderopvangtoeslag wordt getoetst de vraag is hoeveel uren er betaalde arbeid wordt verricht. Hoe ouders de opvang vervolgens regelen, moeten zij zelf weten. Dat daarbij een hogere toeslag wordt gegeven voor de formele kinderopvang, omdat deze hogere lasten heeft, lijkt alleszins redelijk. Wij zijn echter ook realisten. Wij beseffen dat dit op dit moment een brug te ver is.

Ik kom op het laatste punt: de beheersbaarheid van de regeling en, daarmee samenhangend, de toekomst van de kinderopvang. Wij hebben in de fractie uitvoerig gedebatteerd over de vraag of iedere vorm van onderlinge hulp en bijstand verzakelijk en gefinancierd zou moeten worden. En het antwoord is nee. Wij hechten aan goed nabuurschap en iets voor elkaar over hebben. Heel veel mensen doen dat, ook op het terrein van de kinderopvang. Dat moeten we koesteren. De staatssecretaris gaat ervan uit dat de meeste gastouders, bijvoorbeeld buurvrouwen en opa's en oma's, het te veel moeite zullen vinden om zich te kwalificeren en dat zij de kinderen voortaan weer gratis gaan opvangen. Mijn fractie zet grote vraagtekens bij deze aanname en maakt zich zorgen over de ingeboekte bezuiniging en de toekomstbestendigheid van dit wetsvoorstel.

De Wet kinderopvang, we roepen het nog maar even in herinnering, was bedoeld om zorg en arbeid te faciliteren en daarmee met name meer vrouwen aan het werk te krijgen en vrouwen te stimuleren meer uren te werken. Wat je ook van de wet kunt zeggen, die doelstellingen zijn bereikt. Een paar cijfers. In 1996 werkte iets meer dan 40% van de vrouwen met kinderen, in 2008 was dat gestegen tot 70%. Ook het aantal grote deeltijdbanen van 20 tot 34 uur is toegenomen. Van de vrouwen met kinderen onder de twaalf jaar werkte in 2007 bijna 40% in een grote deeltijdbaan, tegenover 35,6% in 1996. De groei van de deeltijdbanen zit vooral in de toename van deeltijdbanen van 20 tot 27 uur. Het aantal vrouwen met minderjarige kinderen in een dergelijke baan steeg van 16% in 1996 tot 28% in 2007. De Wet kinderopvang lijkt hier een stimulerende rol te hebben gespeeld. Tussen 2001 en 2005 verliep de groei van deze deeltijdbanen geleidelijk: van 22% naar 24%. Tussen 2005 en 2008 stijgt dit percentage van 24 naar 28. Hetzelfde beeld, maar dan omgekeerd, is te zien voor het percentage moeders dat helemaal geen betaalde arbeid verricht. Tussen 2001 en 2005 daalde dit percentage van 32 naar 30, tussen 2005 en 2008 van 30 naar 22. Tussen 2005 en 2008 is niet alleen het aantal vrouwen met jonge

kinderen dat is gaan werken gestegen, zij zijn ook aanzienlijk meer uren gaan werken. Het lijkt mijn fractie zeer wel denkbaar dat de arbeidsparticipatie van met name vrouwen zo sterk is gestegen dat de benodigde opvang de gebruikelijke vriendendienst inmiddels ver overstijgt. Dat zou kunnen betekenen dat de beoogde bezuiniging bij lange na niet wordt gehaald.

Laat ik onze zorgen toelichten met een voorbeeld. Een werkneemster werkt één dag in de week. De buurvrouw past gratis op. Vanaf 2005 komt de ouder in aanmerking voor een toeslag en de buurvrouw dus voor een vergoeding. De moeder wil vervolgens meer gaan werken – dat was de bedoeling van het wetsvoorstel – en nu de buurvrouw er een vergoeding voor krijgt, is zij ook bereid om meer uren op te vangen. Misschien wil zij zonder die vergoeding nog wel één dag per week oppassen, maar geen drie dagen. Zij gaat zich dus kwalificeren als gastouder of zij stopt ermee. In het laatste geval kan de ouder een beroep doen op de formele kinderopvang. In beide gevallen realiseert de staatssecretaris geen bezuiniging.

Wij hopen uiteraard van harte dat de staatssecretaris de beoogde bezuiniging zal realiseren. De koppeling van het aantal gewerkte uren aan de aanspraak op kinderopvangtoeslag zal daar wat mijn fractie betreft zeker aan bijdragen. Wij willen echter wel realistisch blijven. Wij achten de kans groot dat er toch weer overschrijdingen zullen blijven ontstaan. In antwoord op onze schriftelijke vragen heeft de staatssecretaris geantwoord dat zij ervan uitgaat dat er met de aanname van dit wetsvoorstel rust ontstaat aan het front. Maar, en ik citeer, "het enige voorbehoud dat hierbij moet worden gemaakt is dat, indien dit wetsvoorstel op essentiële onderdelen niet de werking krijgt die het beoogt, aanpassingen denkbaar zijn. Hier komt bij dat ramingen van het gebruik van kinderopvang met onzekerheden zijn omgeven. Mocht dat leiden tot nieuwe overschrijdingen, dan zal opnieuw bezien moeten worden hoe binnen het systeem van gastouderopvang de beoogde opbrengst op dit dossier alsnog zal worden bereikt." Dit antwoord stelt ons niet gerust. Wij zouden ons kunnen voorstellen dat als er nieuwe maatregelen nodig zijn, breder gekeken wordt dan alleen de gastouderopvang. Wat ons betreft zijn dan ook de ouderbijdragentabellen niet heilig. Mijn fractie vraagt zich bijvoorbeeld in alle oprechtheid af of het redelijk is dat ook voor een gezamenlijk inkomen boven de € 162.000 de overheid voor tweede en volgende kinderen voor 85% bijdraagt in de kosten van kinderopvang.

Voorzitter. Wij wachten de reactie van de staatssecretaris met belangstelling af.

□

Mevrouw **Goyert** (CDA): Voorzitter. De leden van de CDA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de wijziging van het stelsel van kinderopvang, een stelsel dat van toepassing is op misschien wel de belangrijkste doelgroep van onze samenleving, namelijk onze jonge kinderen. Beslissingen die wij hier vandaag nemen, zijn immers van groot belang voor het welbevinden van de toekomstige generatie, maar de stelselwijziging regardeert tevens de huidige generatie van jonge ouders die actief deel nemen aan het arbeidsproces.

In de afgelopen decennia heeft de emancipatie van de vrouw, doordat deze deel ging nemen aan het arbeidsproces en de veranderende opvatting over het fenomeen kinderopvang, de vraag naar opvang doen toenemen. De cijfers zijn al genoemd. In 1996 werkte 40% van de vrouwen met kleine kinderen in 2008 was dat gestegen tot 70% en daarbij is tevens een stijging te zien van het aantal uren dat de moeders werken. Het is duidelijk dat de ontwikkelingen in de afgelopen twintig jaar een hoge vlucht hebben genomen, waarbij de inbreng van de overheid weliswaar toenam, maar het particulier initiatief altijd een belangrijke spil is gebleven. Zoals op meerdere maatschappelijke terreinen is het ook ten aanzien van dit onderwerp de vraag in hoeverre de overheid kan blijven stimuleren dat burgers hun eigen verantwoordelijkheid nemen voor hun leefwereld – dus mede de zorg voor hun kinderen – en waar regulering van deze zorg ten faveure van onder meer het economisch belang geëigend is. Het vinden van een goede balans in veranderende tijden is daarbij van groot belang. Het is tegen deze achtergrond dat mijn fractie de discussie omtrent de herziening van het gastouderschap wil plaatsen.

Door de nieuwe wetgeving is het gastouderschap niet meer weg te denken uit het scala aan voorzieningen die er voor de kinderopvang inmiddels bestaan. Bovendien heeft het ervoor zorg gedragen dat de wachtlijsten voor de kinderopvang zijn afgenomen. Nog steeds is er – zeker in de grote steden, maar ook in minder dichtbevolkte delen van ons land – sprake van wachtlijsten. Het voorstel van de regering om kwaliteitseisen te stellen waaraan gastouders moeten voldoen om in een register te worden opgenomen, is een voortschrijdende vorm van institutionalisering. Op zich is daar niets op tegen, ware het niet dat er een traject van erkenning dient te worden doorlopen dat er niet om liegt. De erkenning van verworven competenties, EVC genoemd, is een traject dat door een brancheorganisatie wordt uitgevoerd, een meestal langdurig proces – ik heb zelfs gehoord van anderhalf jaar – tegen de niet geringe prijs van € 1000. Weliswaar staat in de memorie van antwoord dat de regering 75% van de kosten zal compenseren, maar zij geeft daarbij niet aan waaruit dat gefinancierd moet worden. Bovendien is het de vraag of een opvangouder het resterende bedrag kan betalen. Immers, de financiële marges van de gastouderopvang zijn gering. Het komt onze fractie vreemd voor dat gastouders die reeds jaren competent zijn gebleken en door vraagouders ook als zodanig werden erkend, zich nu gesteld zien voor de opgave om alsnog beoordeeld en erkend te worden.

Ook de GGD zal controles uitvoeren bij de gastouders thuis. Daarvoor krijgt zij extra gelden om de formatie uit te breiden. Dit is een steeds verdergaande bemoeienis van de overheid, alsof de ouders het liefste wat zij bezitten uitbesteden bij incompetent gastouders. Daarenboven lopen vraagouders door de te volgen procedure bij gebleken incompetentie van hun huidige gastouders ook nog het risico dat ze hun bijdrage moeten terugbetalen.

Onze fractie acht dit beleid inconsistent en wijst de regering tevens op het risico dat huidige gastouders zich wellicht al bij voorbaat zullen terugtrekken. Signalen daaromtrent hebben ons al bereikt uit het veld. De regering houdt hier rekening mee en spreekt zelfs van een halvering van het aantal gastouders. Ze gaat daarbij uit van de idee dat formele opvang informeel kan

worden. Bij een beperkte opvang is dat mogelijk, maar wanneer dit meerdere dagen betreft, valt dat niet te verwachten. Een dergelijke ontwikkeling kan desastreuze gevolgen hebben, gezien de behoefte die aan deze opvang bestaat. De leden van de fractie van het CDA vinden dit, zacht gezegd, onwenselijk. Zou de regering derhalve bereid zijn om gastouders van wie bekend is dat ze reeds een aantal jaren werkzaam zijn – deze periode is door de regering nader vast te stellen – te vrijwaren van de professionaliseringseisen? Voor beginnende gastouders zou een zekere brevettering wel mogelijk zijn; zij kunnen immers voor zij beginnen een afweging maken en zich voorbereiden op een toelatingsprocedure. Deze benadering heeft alles te maken met een betrouwbare overheid.

Waaruit komt dit nu allemaal voort? De regering schrijft in de nota naar aanleiding van het verslag d.d. 25 mei 2009 aan de Tweede Kamer: "Mede op basis van onderzoek van het SEO heeft het kabinet geconstateerd dat de regeling Wet kinderopvang zeer gevoelig was voor misbruik en oneigenlijk gebruik. Voor het kabinet was het de eerste en belangrijkste reden voor de onderhavige wetwijziging." Er worden vele voorbeelden van misbruik genoemd, in de sfeer van veel meer uren schrijven dan nodig en oneigenlijk gebruik van kinderopvang om bijvoorbeeld op vakantie te gaan: men vraagt dan zeven maal 24-uursopvang aan. Ook gastouderbureaus zouden hierin een belangrijke rol spelen door meer uren te schrijven dan nodig is. Dit is natuurlijk buitengewoon teleurstellend en niet te accepteren. Om redenen van fraudegevoeligheid van de wet onderschrijft de CDA-fractie dat de Wet kinderopvang moet worden herzien. De vraag is echter of deze wetwijziging de wet ook minder fraudegevoelig zal maken. De controle die zal worden toegepast, wordt neergelegd bij de gastouderbureaus. Aan de hand van contracten gaan zij ook de betalingen regelen. De vraagouder betaalt aan het bureau en dat betaalt de gastouder. Vervolgens wordt dit door de Belastingdienst gecontroleerd. Dit zou de transparantie ten goede komen. Ook het aantal uren zal worden gemaximeerd. In de AMvB staat dat dit 230 uur per maand bedraagt en 48 uur per week. Kan de regering aangeven waarop zij baseert dat door deze aanpak de fraudegevoeligheid wordt weggenomen? Ook zou de CDA-fractie willen vernemen waarop de regering baseert dat de kosten voor de ouder voor het gebruik van de diensten van het gastouderbureau niet toenemen, zoals in de memorie van antwoord is vermeld.

De leden van de CDA-fractie begrijpen dat de regering de controle op het gebruik, of misbruik, van de voorzieningen wil aanscherpen en dat ze daartoe voor een andere aanpak kiest. Het CDA heeft mede om die reden aan de regering gevraagd waarom geen afstemming kan plaatsvinden tussen gewerkte uren en opvanguren. Dat kan naar onze mening door de ouders te laten aantonen hoeveel uren zij werkzaam zijn; daaraan kan het aantal toegestane opvanguren gekoppeld worden. De idee dat iedereen in aanmerking kan komen voor 48 uren per week kan daardoor worden teruggebracht. Ook wanneer een van de ouders niet werkt is vergoeding van de opvang niet aan de orde. De Belastingdienst, die hierbij reeds is betrokken, is de aangewezen organisatie voor de uitvoering en controle. In de memorie van antwoord deelt de regering mee dat de commissie-Van Rijn van mening is dat deze aanpak de kosten zal opdrijven. Desalniettemin heeft het kabinet in de memorie van

antwoord vastgesteld, dit thema niet los te laten en de mogelijkheden van een koppeling tussen gewerkte uren en opvanguren nader te onderzoeken. Overigens hebben ook VVD, PvdA, ChristenUnie en SGP hiernaar gevraagd. Het is goed om te vernemen dat het kabinet nader onderzoek wil doen, echter dat is voor ons niet voldoende. Om die reden overwegen wij de motie van de PvdA van harte te ondersteunen.

Ten slotte de financiën. In de schriftelijke inbreng heeft de CDA-fractie gevraagd om een duidelijk financieel overzicht, waarin alle bezuinigingen en kosten inzichtelijk worden gemaakt. Hierop wordt in de memorie van antwoord uitvoerig ingegaan en daar bedanken wij de regering voor. Echter, de regering schrijft dat de budgettaire consequenties van de wetswijziging steeds wijzigen, hetgeen onoverzichtelijk oogt. Er is geen sprake van een status quo. De ramingen kennen een aanzienlijke onzekerheidsmarge en ook de effecten van de voorgestelde maatregelen zijn niet exact in te schatten.

Dat is eerlijk geantwoord, maar de vraag of halvering van de bijdrage voor de gastouderopvang hiermee te rechtvaardigen is, blijft buitengewoon moeilijk te beoordelen. Uitvoeringskosten als de opleidingskosten van gastouders en de kosten van toezicht op gastouders enerzijds en de uitvoeringskosten van de Belastingdienst, het landelijk register en de GGD Nederland anderzijds: alles is volgens de memorie van antwoord nog in bespreking en niet bekend. Hoe hard is dan de ingeschatte overschrijding in 2011? Zou de regering nog eens uiteen willen zetten hoe de bezuinigingsmaatregelen er uitzien? Kan zij verder ook aangeven waar en hoe zij gaat bezuinigen op andere opvangmogelijkheden?

Voorzitter. De CDA-fractie ziet de beantwoording met buitengewone interesse tegemoet.

□

Mevrouw **Meulenbelt** (SP): Voorzitter. Mijn fractie is het er absoluut met het kabinet over eens dat er meer vrouwen aan het werk moeten. Gastouderopvang is daarbij een belangrijk instrument, zeker zolang het combineren van werk en gezin nog steeds voornamelijk als een vrouwenprobleem wordt gezien.

Gesubsidieerde gastouderopvang is een mes dat aan twee kanten snijdt: meer ouders, lees moeders, kunnen buitenshuis werken als er flexibele, dat wil zeggen aangepaste en betrouwbare opvang voor de kinderen, beschikbaar is. Dat is vooral belangrijk voor ouders die werken buiten kantooruren en ouders in dunbevolkte gebieden. Bovendien kunnen vrouwen, die nauwelijks kans maken op een plek op de arbeidsmarkt, zo toch wat verdienen als gastouder.

In een van mijn vorige levens ging ik nog wel eens in de clinch met marxisten – dat waren toen vooral mannen – die over het hoofd zagen dat huishoudelijk werk en de zorg voor kinderen ook een economische bijdrage leveren aan de samenleving. Wij noemden dat toen de reproductie van de arbeidskracht; tegenwoordig heet het zorg. Vrouwen werden geacht dat te doen omdat ze nu eenmaal vrouwen waren en dus per definitie onbetaald.

Nu komen wij er langzamerhand achter dat dit werk noodzakelijk is. Soms vinden wij er zelfs nieuwe namen voor uit, bijvoorbeeld mantelzorgers. Een woord dat wij vroeger al helemaal niet gebruikten. Verder worden vrouwen van wie hun ervaring op een cv nauwelijks mee zal tellen, in de thuiszorg aangesteld als alfa-hulp of in de

kinderopvang. Over het algemeen hebben deze vrouwen een beroerde rechtspositie, maar ze worden wel betaald, zij het per definitie laag betaald. Het is in ieder geval beter dan niks.

Tegelijkertijd is gastouderopvang niet zo simpel te reguleren, juist omdat dit werk op de grens ligt van wat mensen onbetaald en zonder diploma geacht worden te doen als het hun eigen kinderen betreft en nu min of meer betaald en min of meer gecontroleerd en gediplomeerd als het gaat om andervrouws kinderen. De onduidelijkheid hierover speelt overigens een rol in alle discussies die aan dit onderwerp raken.

Juist omdat het gaat om een arbeidsterrein dat op de grens ligt tussen informele wederzijdse hulp enerzijds en professioneel werk anderzijds, blijkt het moeilijk om een goed evenwicht te vinden, met niet te veel maar ook niet te weinig regulering. Ook blijkt het, juist door die informele kant van de opvang, moeilijk om de kosten binnen de perken te houden en te voorspellen om hoeveel mensen het in de toekomst zal gaan. En is het daardoor bovendien niet eenvoudig om mogelijk misbruik tegen te gaan. Hoeveel controle is er op het aantal gedeclareerde opvanguren en wat te doen als twee buurvrouwen op elkaars kinderen zeggen te passen en daarvoor een vergoeding aanvragen?

Mijn fractie heeft er dus alle begrip voor dat er gekeken wordt naar mogelijkheden om de kosten niet uit de pan te laten rijzen en om misbruik tegen te gaan. Alhoewel ik denk dat de reële kosten voor de bonafide opvang altijd opgebracht zouden moeten worden. Wij moeten daarvoor desnoods ergens anders geld vandaan halen, omdat wij allemaal willen dat er meer vrouwen aan het werk gaan. Helaas vindt mijn fractie het wetsvoorstel onvoldoende doortimmerd en onderbouwd om aan die twee problemen, de kosten en mogelijk misbruik, werkelijk wat te doen.

Vorige sprekers hebben er terecht op gewezen dat de poging om met deze wet de kosten te verlagen een grote marge van onzekerheid kent. Wij weten niet eens hoeveel er wordt bezuinigd, terwijl er wel van alles overhoop wordt gehaald, zonder dat duidelijk is wat daarvan precies de zin is.

Dan is er de kwestie van het oneigenlijke gebruik. Het punt is dat de staatssecretaris wel voorbeelden heeft genoemd van oneigenlijk gebruik, maar er geen sprake is van een duidelijke definitie, zodat ook niet duidelijk gemaakt kon worden wat de omvang nu eigenlijk is van het oneigenlijke gebruik. De SIOD heeft aangegeven dat het moeilijk is om hier onderzoek naar te doen, wat kan kloppen als niet eerst is vastgesteld wat wij onder oneigenlijk gebruik moeten verstaan. Het feit dat een gastouder een buurvrouw of een familielid is, kan toch niet het criterium zijn. Het is ons verder niet duidelijk in hoeverre de maatregelen die in dit wetsvoorstel worden gepresenteerd van invloed zijn op de fraudegevoeligheid.

Dan zijn er nog een aantal punten in dit wetsvoorstel die ons niet blij maken, zoals het plan om de GGD alle adressen waar kinderen opgevangen worden te laten controleren. Kan de staatssecretaris nog eens duidelijk kunnen maken waar dat voor nodig is? Waarom zouden de ouders die hun kinderen ergens op laten vangen niet de beste mensen zijn om te beoordelen of de omgeving voor een kind geschikt is? Zij doen dat ten slotte thuis ook? Nu is het al duidelijk dat de GGD niet in staat is gebleken om alle 700 gastouderbureaus te bezoeken. Hoeveel meer moet de GGD doen als alle gastouders

Meulenbelt

bezoekt moeten worden? Naar schatting zijn er 35.000 gastouders. Hoe vaak moet dat gebeuren? Is één bezoek voldoende om de komende tien jaar zeker te weten dat een adres aan de normen voldoet of moet die controle steeds weer herhaald worden? Aangezien het zou gaan om een bezuiniging is de vraag hoeveel deze verzwaarde controle moet gaan kosten? Waarom is deze zware controle überhaupt nodig? Mogelijke fraude wordt er niet door tegengegaan. Het enige voordeel is dat er meer werkgelegenheid ontstaat bij de GGD. Waarom is er niet gekozen voor controle van de gastouderbureaus en daarnaast, als dat echt nodig is, een steekproefsgewijze controle op de opvangadressen? Als de GGD zijn dienst goed doet, dan moet toch duidelijk worden welke gastouderbureaus bonafide zijn, en welke een extra oogje in het zeil behoeven?

De staatssecretaris besluit, kennelijk om het aantal te controleren adressen in de hand te houden, dat gastouders voortaan maar op een adres mogen opvangen. Dat lijkt ons het paard achter de wagen spannen. Het grote voordeel van gastouderopvang is nu juist de flexibiliteit. Wij kennen gevallen van gastouders die zowel opvangen in het huis van de kinderen als in hun eigen huis, naar gelang het beste uitkomt, bijvoorbeeld als er een keer opgepast moet worden als de kinderen al naar bed zijn. Wij kennen gevallen van een gastouder die er een aardige praktijk aan heeft om bij twee gezinnen in de week op te passen. Die zou dat dus niet meer mogen doen. Dat betekent dat een van die twee gezinnen op zoek moet naar een andere gastouder. Dat kan heel goed betekenen dat er nieuwe gastouders bij gezocht moeten worden, wat neerkomt op weer andere adressen waar de GGD langs moet. De vraag op hoeveel adressen er wordt gespaard is dus dubieus. Waarom wordt op deze wijze het mes gezet in een praktijk die goed blijkt te lopen?

Kinderen verzorgen wordt ongediplomeerd gedaan wanneer het door de eigen ouders gebeurt. Wij zijn er niet tegen als met een cursus enige vaardigheden bijgeleerd worden, zoals EHBO en het signaleren van kindermishandeling. Is dit echter bedoeld om de criteria zodanig te verhogen dat er minder gastouders overblijven? Is het in die zin toch een bezuinigingsmaatregel? Een andere vraag is of dat gaat werken? Waarom zouden gastouders uitgesloten worden die goede ervaring hebben en die zelf veel kinderen hebben grootgebracht? Wij hebben brieven van hen gekregen omdat zij volledig in paniek raken als zij denken aan de kosten en aan de inhoud van een of ander examen dat zij moeten gaan halen. Hoeveel gastouders haken er dan af? In een van de vele brieven die wij ontvingen wordt gemeld dat 80% van de aangesloten gastouders van plan is om door te gaan. Dat betreft echter een bureau dat bij voorbaat hoge kwalitatieve eisen heeft gesteld aan de gastouders.

De staatssecretaris heeft gezegd dat naar schatting de helft van de 70.000 gastouders over zouden blijven, dus 35.000. Waarop is die schatting gebaseerd en wat zijn de consequenties ervan, dat er minder vraagouders en ook minder gastouders werken? Is dat de bedoeling? De regering schat het aantal kinderen dat na de invoering van deze wet overgaat op de formele kinderopvang op 20%. Waar is dat op gebaseerd? Moeten die mensen nu op de wachtlijsten van de crèches terechtkomen die al een tijd bestaan, of moeten zij maar ophouden met werken?

Wie gaat de controle doen op de kwaliteitseisen? In de memorie van antwoord vinden wij nogal tegenstrijdige

berichten. De GGD zal beoordelen of de gastouders aan de deskundigheidseisen voldoen. Komt dat op meer neer dan het overleggen van een diploma? Als dat het enige is wat de GGD gaat doen, waarom kan het gastouderbureau dat dan niet? Dat zou een verzwaaring van de functie van de gastouderbureaus zijn, en dat vindt de staatssecretaris niet de bedoeling, zo staat er ergens in de memorie van antwoord. Maar de gastouderbureaus, bijvoorbeeld die van Overijssel, laten ons weten dat de eisen en de werkzaamheden wel degelijk zijn toegenomen, zoals is vastgelegd in het convenant. Zij vinden dat het bewaken van de kwaliteit wel degelijk hun werk is. In de memorie van antwoord staat: "in het wetsvoorstel wordt ervan uitgegaan dat de gastouders, anders dan nu het geval is, zelf verantwoordelijk worden voor de kwaliteit van de opvang. De opvang wordt een professionele vorm van opvang waarvan de kwaliteit in de toekomst rechtstreeks aan huis wordt gecontroleerd door de GGD." Dat staat er. Wacht even, denk ik dan. Dat de GGD kan controleren of een opvangruimte veilig en schoon is, kunnen wij ons nog voorstellen, al vragen wij ons af of dat nu echt nodig is, maar hoe moeten wij ons voorstellen dat de GGD ook nog de kwaliteit van de kinderopvang gaat controleren? Gaat men erbij zitten? Gaat de GGD iets anders doen dan kijken of de bewuste mevrouw haar diploma heeft gehaald? Als dat het enige is wat de GGD doet, waarom kan het gastouderbureau dit dan niet doen? Men moet dat toch doen? Dit is onduidelijk en het is een van de punten die laten zien dat een aantal dingen eenvoudigweg nog niet doordacht is.

En dan is er niet alleen het punt van de inhoud van de opleidingen, maar ook de kosten ervan. In het begin is er een bedrag genoemd van zo'n € 1000 per cursus. Later is er gezegd dat met een collectief aanbod het bedrag wel omlaag zou kunnen naar € 500. Dat is voor een kleine gastouder, waarvan er veel zijn – neem iemand die twee dagen per week op twee of drie kinderen past – nog steeds een aanzienlijk bedrag dat met veel uren oppassen moet worden terugverdiend. Wij weten dat er ook nog andere kosten bijkomen, zoals voor voedsel en reizen. De vraag is, of het dan nog loont, terwijl het juist de kleine gastouders zijn die het meest flexibel kunnen zijn en zich het gemakkelijkst kunnen aanpassen aan de wensen van de ouders. Wij kregen te horen dat er wel € 750 per cursus door de overheid bij gelegd zou kunnen worden. Om hoeveel geld gaat dat dan in het geheel, en wat blijft er dan nog over van de bezuiniging waar het om te beginnen om te doen was?

En nog een punt: wanneer een gastouder om welke reden dan ook niet in staat blijkt om het examen af te leggen, worden de ouders geacht het volledige bedrag dat gesubsidieerd is, terug te betalen. Dat lijkt ons een onbillijk risico voor de ouders, die misschien helemaal niet in staat zijn om zo'n bedrag in een keer terug te storten. Van de gastouderbureaus wordt niet meer verwacht dan dat zij de ouders laten weten of zij verwachten of de gastouder op tijd zal voldoen aan de kwaliteitseisen. Hoeveel gastouderbureaus, die er tenslotte ook aan moeten verdienen, zullen gemotiveerd zijn om de ouders te waarschuwen dat een gastouder, die verder misschien geheel voldoet, het examen wel niet zal halen? En wat gebeurt er dan? Doe die gastouder dan maar weg? Voor wie zijn de consequenties wanneer de GGD niet in staat blijkt om alle gastouders binnen de termijn te controleren? Het bedrag per uur opvang per kind wordt vastgesteld op € 5, althans dat zou gesubsidi-

Meulenbelt

eerd kunnen worden. Daarvan zal een gastouderbureau een deel inhouden. Het verschil tussen de bureaus is groot. € 5 per kind per uur is al geen vetpot. De gastouderbureaus krijgen er weer aardig wat werk bij aan controle en regulering, hoewel dat op andere plaatsen in de memorie van antwoord wordt ontkend. Heeft de staatssecretaris enig idee hoeveel de gastouders uiteindelijk in handen zullen krijgen? Waarom is er geen gegarandeerd minimum? Hoeveel gastouders zullen er weer afhaken als het niet meer de moeite is? Of is dat nu juist de bedoeling?

Ook een aantal andere fracties heeft al laten weten niet gelukkig te zijn met het feit dat er in de wet niet is geregeld dat er een relatie wordt gelegd tussen het aantal uren dat de ouders werken en het aantal uren opvang dat gedeclareerd kan worden. Dat zou een maatregel zijn die heel direct misbruik tegen kan gaan, omdat dan duidelijk is of er nog een verhouding is tussen het aantal zorguren dat wordt aangevraagd en het aantal uren dat mensen werkelijk werken. De staatssecretaris heeft deze gedachte afgewezen, omdat het moeilijk controleerbaar zou zijn. Net als de vorige sprekers zien wij dat niet. Immers, die controle moet ook op andere momenten gedaan worden. Ook de Belastingdienst controleert en de ouders worden geacht een loonstrookje te overleggen bij het gastouderbureau. Dit moet dus op te lossen zijn. Zelfs als dat niet 100% waterdicht lukt, is dat in ieder geval geen reden om er helemaal niet over na te denken.

Dan is er nog de kwestie voor wie de gastouderopvang beschikbaar blijft. Ik vind absoluut dat er nagedacht zou moeten worden over de vraag of ouders die werkelijk twee salarissen hebben het niet zelf zouden kunnen betalen, terwijl aan de andere kant de vereniging van gastouderbureaus voorgerekend heeft dat als er meer geld bovenop die € 5 wordt gevraagd, er mensen zullen zijn die € 2000 per jaar extra zullen moeten betalen voor de kinderopvang. Dat zou voor de lagere inkomens zeker een bezwaar zijn. Ik vind dat wij steeds opnieuw moeten kijken wie er iets te winnen heeft bij een bepaalde regeling en wie niet.

Kortom: mijn fractie heeft een aantal stevige bezwaren tegen dit wetsvoorstel. De omvang van de besparing is uiterst onzeker; er is te weinig bekend over de bijkomende kosten; de omvang van misbruik is onbekend; de definitie van misbruik is niet duidelijk; het wetsvoorstel doet te weinig om misbruik te voorkomen; het effect is onduidelijk: hoeveel gastouders kunnen hun werk blijven doen? Hoeveel zullen er nog bijkomen? Wat zal het effect zijn op de wachtlijsten van crèches als er minder gastouders zullen zijn? Het is allemaal even onduidelijk en slecht uitgewerkt. Een hele reeks mensen en instanties krijgt te maken met nieuwe regelgeving – ik doel op de ouders, de gastouders, de gastouderbureaus, de GGD, de gemeentes, de Belastingdienst – waarvan de resultaten nog heel dubieus zijn. Dat zou betekenen dat over afzienbare tijd, na de evaluatie, weer opnieuw maatregelen genomen moeten worden, met opnieuw grote onrust voor alle betrokkenen tot gevolg.

Wij zijn ontzettend nieuwsgierig of de staatssecretaris in staat is om deze lijst van bezwaren weg te nemen.

□

De heer **De Boer** (ChristenUnie): Voorzitter. Deze

bijdrage is namens de fracties van de ChristenUnie en de SGP.

We willen allereerst de staatssecretaris danken voor de antwoorden op de door ons gestelde schriftelijke vragen. We willen daarbij echter wel direct aantekenen dat een aantal vragen ten aanzien van dit wetsontwerp bij onze fracties is blijven bestaan. We willen in onze bijdrage daar nader op ingaan. Daarbij willen we echter wel het aanpakken van minpunten van de huidige wet, namelijk het beperken van mogelijk misbruik ervan en de noodzaak om de financiële uitgaven te beperken, als positief beschouwen.

Onze schriftelijke inbreng zijn we bewust gestart met een vraag over het belang van de kinderopvang voor de opvoeding van kinderen. De staatssecretaris onderschrijft dat belang. Ze beantwoordt onze vragen op dit punt dan ook met mooie zinnen waaruit zonneklaar blijkt dat in haar visie kinderopvang nadrukkelijk een pedagogisch handelen is. Bij kinderopvang is sprake van geven van veiligheid, van het ontwikkelen van cognitie en motoriek en – om niet nog meer te noemen – van gewetensontwikkeling en overdracht van waarden en normen. Dat geldt zowel bij kindercentra als voor gastouders, aldus de staatssecretaris. We onderschrijven deze noties in principe. Een relatie tussen volwassene en onvolwassene, ook in het kader van kinderopvang, is ten principale een pedagogische. Dat sinds 2005 daarbij marktwerking en bedrijfsmatige organisatie worden toegepast, is naar de mening van onze fracties echter geen aanvulling op deze pedagogisch bedoelde kinderopvang te noemen. Wij blijven marktwerking en bedrijfsmatig handelen contrair aan opvoeding vinden. Als bij wetgeving over kinderopvang de opvoeding centraal zou staan, dan zouden in het onderhavige wetsvoorstel niet op grond van vermeende technische onmogelijkheden bepaalde oplossingen zijn buitengesloten. Wij willen in dit verband allereerst aandacht vragen voor het op meer dan één locatie gaan werken door de gastouder. Ik probeer me dat concreet voor te stellen, ook een beetje als ervaringsdeskundige: gastouder A werkt de eerste twee dagen van de week voor een tweeling bij een vraagouder thuis. Op donderdag en vrijdag werkt gastouder A voor een tweeling bij een andere vraagouder thuis. Laten we dat, om de terminologie van de staatssecretaris te gebruiken, maar een vorm van marktwerking noemen. Nee, stelt het wetsvoorstel, dat mag niet. Want, aldus de memorie van antwoord, daardoor zou het aantal toezichtlocaties voor GGD-toezicht te groot worden en ter plekke niet meer mogelijk zijn. En ook de toezichtkosten in de gastouderopvang zouden dan te hoog worden. Dit bedoelen we nu met van de verkeerde kant beginnen te redeneren. Want wat is er, gezien de pedagogische eisen die de staatssecretaris terecht aan kinderopvang stelt, nu beter dan kleine kinderen in de eigen vertrouwde en veilige omgeving op te voeden? Moet een probleem bij een afgeleide als het blijkbaar gewenste toezicht daarop niet worden opgelost in plaats van het niet toestaan van een uitstekende manier van kinderopvang? Wij vragen de staatssecretaris hierop te reageren, uiteraard het liefst in oplossende zin.

Een ander punt dat ons geraakt heeft, is de redenatie dat het formaliseren van een deel van de informele opvang slechts geleid heeft tot hogere uitgaven, terwijl de arbeidsparticipatie daardoor nauwelijks is gestegen. De feiten zijn dat de arbeidsparticipatie ook door de informele opvang sterk is toegenomen. Die toename

De Boer

kostte de overheid jarenlang geen cent. Die werd gratis gegeven of door ouders zelf betaald. Als de overheid die opvang nu wil waarderen met een financiële vergoeding, dan is het toch voor de hand liggend dat daar gebruik van wordt gemaakt door ouders die nu nog van de informele opvang gebruik maken? Dan is de redenatie toch dat de stijging van de arbeidsparticipatie als gevolg van de informele opvang nu behouden kan blijven door die opvang formeel te maken? Eigenlijk had je die participatie al eerder dan de mogelijkheid om er subsidie voor aan te vragen. Het gaat daarbij om grote aantallen kinderen. Hier past eerder een pluim naar de ouders die ondanks dat zij gebruik moesten maken van informele opvang, toch al participeerden in het arbeidsproces. Dat zouden onze fracties een positieve benadering van burgers vinden. Overigens, zijn al die gastouders die nu het formele circuit in zijn gesluisd, meegerekend bij die arbeidsparticipatie?

Wij willen in dit verband ook nader ingaan op de geprognosticeerde financiële tekorten die zonder ingrijpen zouden ontstaan in de jaren 2009 en daarna. Als we de tabel in de memorie van antwoord goed begrijpen, dan waren de uitgaven voor 2008, 2009, 2011 en 2012 begroot op respectievelijk 1,9, 1,9, 2,0 en 2,0 mld. Met alle respect, hoe kan de staatssecretaris, wetende dat de huidige wet een subsidiëring van de gastouderopvang mogelijk maakt en wetende dat er een beleid is om de arbeidsparticipatie te vergroten, in de memorie van antwoord nog met deze tabel 2 volstaan? Inmiddels is immers al het financieel jaarverslag 2008 bekend, dat aan uitgaven, als ik het goed gelezen heb, een bedrag van bijna 2,9 mld. noemt voor 2008! Waarop baseert de staatssecretaris dan de uitgaven voor de komende jaren, niet rekening houdende met de werkelijke uitgaven op dit moment? Denkt het kabinet nu werkelijk dat het aantal kinderen dat via de formele kinderopvang wordt opgevangen, op termijn – ondanks wellicht een korte dip – zal afnemen omdat gastouders aan nieuwe criteria voor deskundigheid moeten voldoen? Onderzoeken van de branche voor de gastouderbureaus komen tot veel hogere aantallen gastouders die zich willen certificeren dan de staatssecretaris. Er worden aantallen tot 60.000 gastouders genoemd en dan praat je nog niet over een eventuele groei in de komende jaren. Hierbij aansluitend, vraag ik mij overigens af welke billijkheid er overigens in de bedoeling zit om vraagouders de ontvangen vergoeding te laten terug betalen, indien gastouders niet binnen de gestelde tijd aan de benodigde eisen van deskundigheid voldoen? Andere collega's hebben hier ook over gesproken. Waarom ligt de verantwoordelijkheid daarvoor bij de vraagouders en niet bij de gastouder of het gastouderbureau?

Bovendien, en daar wordt in de discussie niet of nauwelijks aandacht aan besteed, heeft de kinderopvang een nog breder beoogd effect dan in de memorie van antwoord op vragen van onze fracties naar de pedagogische component wordt aangegeven. Het Rijksjaarverslag 2008, onderdeel VIII, Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, wil dat kinderopvang kinderen van nul tot vier jaar de mogelijkheid geeft om beter toegerust te beginnen aan het primair onderwijs. Dat staat in paragraaf 24.1 op pagina 199 van genoemd verslag. In hetzelfde verslag wordt in paragraaf 24.3.3. op pagina 203 vervolgens aangegeven dat harmonisatie van de regelgeving kinderopvang en peuterspeelzalen nodig is om alle kinderen te bereiken die voor- en vroegschoolse educatie

(vve) nodig hebben. Hiermee wordt beoogd alle kinderen met een taalachterstand te bereiken. Een harmonisatiewet daartoe zou voor het zomerreces aan de Tweede Kamer worden aangeboden. Ik heb niet gemerkt of dat gebeurd is. Misschien is dat gebeurd en misschien gebeurt dat nog na het zomerreces.

Mevrouw de voorzitter, onze fracties geven op dit moment geen oordeel over dit streven. Wat ons wel bezighoudt is de vraag of de financiële gevolgen van dit voorgenomen beleid zijn meegenomen in de begrotingscijfers die we krijgen in het kader van het onderhavige wetsvoorstel. Zo ja, wil de staatssecretaris ons dan preciezer daarover informeren? Zo nee, hebben we dan nu niet te maken met een wetsontwerp waarvan we nu al kunnen zeggen dat de financiële cijfers door een verdere groei van de kinderopvang en de voorgenomen koppeling aan de WE nu al achterhaald zijn?

Mevrouw **Linthorst** (PvdA): Waarom legt de heer De Boer het verband tussen dit wetsvoorstel, dat toch eigenlijk bedoeld is om een koppeling van zorg en arbeid mogelijk te maken, dat dus de ouder centraal stelt, en de vve, die vooral gericht is op het bestrijden van taalachterstanden en andere achterstanden – daar kan de heer De Boer naar mij lijkt niet op tegen zijn – wat kinderen in staat moet stellen om zo goed mogelijk een start te maken in het basisonderwijs? Dat zijn naar mijn gevoel toch twee verschillende beleidsterreinen.

De heer **De Boer** (ChristenUnie): Ik ben dat wel met u eens, maar ik citeerde zojuist uit het jaarverslag 2008 van dit kabinet. Ik heb de pagina's daarbij aangegeven. Daar wordt gezegd dat de regelgeving kinderopvang geharmoniseerd wordt met de regelgeving rondom de vve en ook voor peuterspeelzalen. Ik kom er straks nog even op dat je rust wilt hebben in het kinderopvangswerk, maar wat zijn dan de financiële gevolgen, ook voor de kinderopvang, van deze gewenste harmonisering? Is daar rekening mee gehouden? Zo nee, dan zul je ongetwijfeld – misschien sneller dan wij denken en misschien ook sneller dan u denkt – te maken krijgen met onrust op het veld van de kinderopvang. Dat is voor mij een rationele koppeling.

We komen nu bij het misschien wel zwaarwegendste punt van kritiek op dit wetsontwerp van onze fracties. Terecht stelt de staatssecretaris dat misbruik van de kinderopvangregeling via de huidige wet moet worden tegengegaan. Inderdaad, het is niet te tolereren dat een regeling die bedoeld is om burgers – vrouwen, maar ook mannen, zeg ik daar in alle bescheidenheid bij – de mogelijkheid te geven te gaan werken, terwijl ondertussen goed voor hun kinderen wordt gezorgd, misbruikt wordt. Dat gebeurt inderdaad als, zoals is opgemerkt, bijvoorbeeld voor zeven keer 24 uur opvang per week subsidie wordt aangevraagd. Dat is te gek voor woorden. En nu willen we vanavond niet de degenen kruisen over één of enkele uren vergoeding via het halen en brengen van kinderen, hoe merkwaardig we dat ook vinden als algemene vergoedingsregel, maar wel een voor ons belangrijk punt nogmaals inbrengen.

Naar de mening van onze fracties zou gekozen moeten worden voor een systeem van vergoedingen waarbij aangesloten wordt bij het aantal uren dat een ouder werkt. In een eenouderssituatie hebben we te maken met één arbeidstijd. Bij een tweouderssituatie kan gekozen worden voor de arbeidstijd van de minst werkende

De Boer

ouder. Blijkens de memorie van antwoord kiest de staatssecretaris daar niet voor. Volgens deze memorie van antwoord kiest de staatssecretaris zowel voor kinderen beneden vier jaar als die van boven vier jaar voor een mogelijke vergoeding van de kosten van kinderopvang van 230 uur per maand. Dat betekent concreet dat het in principe mogelijk is, of een kind nu naar de basisschool gaat of nog niet, om $12 \times 230 = 2760$ uren kinderopvang gesubsidieerd te krijgen op jaarbasis, ongeacht de omvang van de arbeidsrelatie. Dat is onze fracties toch werkelijk te gek. De staatssecretaris geeft aan dat een goede uitvoering van het criterium leeftijd en het criterium maximale werktijd technisch niet uitvoerbaar zal zijn. Daarmee wordt eigenlijk toegegeven dat deze wet op de door ons genoemde punten fraudegevoelig blijft. Wij constateren dat weer aan de verkeerde kant wordt begonnen, namelijk bij technische problemen in plaats van bij een goede oplossing. Deelt de staatssecretaris deze conclusie en vindt ze diep in haar hart dat een wet zo mag worden ingevoerd? En dat terwijl de memorie van antwoord stelt dat de bedoeling van dit wetsvoorstel is "rust te brengen in het kinderopvangveld"!

Onze fracties hebben stevige vragen bij dit wetsvoorstel. Wij hadden er nog meer kunnen noemen, maar anderen hebben dat al gedaan. Toegegeven, de ergste uitwassen van misbruik kunnen worden tegengegaan. Dat is winst. Een wetsvoorstel dat echter vanwege verwachte technische problemen er niet voor kiest om zo transparant en daardoor zo ongevoelig mogelijk te zijn voor fraude, zal binnen de kortst mogelijke termijn tegen nieuwe problemen en financiële tegenvallers aanlopen. Daarvoor is de kinderopvang niet bedoeld. Deze sector moet inderdaad in rustig vaarwater terechtkomen. Dat er financiële bijstellingen moeten komen, gezien de uit de hand lopende kosten, is ook evident. Maar durf daarbij werkelijke keuzen te maken. Dit wetsvoorstel hinkt naar onze mening te veel op twee gedachten. En dat is jammer. We hopen en verwachten dat de staatssecretaris zich in haar beantwoording morgen niet beperkt tot het verdedigen van het wetsontwerp, maar dat ze met ons en met anderen in dit huis meedenkt en ook met oplossingen komt voor de door ons aangedragen problematiek. Daarom zien we de beantwoording van de staatssecretaris met meer dan gewone belangstelling tegemoet.

□

De heer **Thissen** (GroenLinks): Voorzitter. Op een tijdstip dat de meeste ouders hun kinderen al lang naar bed hadden moeten brengen, staan wij hier te debatteren over de gastouders, waarvan acte! Wij dienen dan ook, naar goed Engels gebruik, geen declaraties in voor deze zaken.

De Wet kinderopvang was bedoeld om zorg en arbeid in ons land beter combineerbaar te maken. Als er nu iets is geslaagd van de Haagse wet- en regelgeving, dan is het de Wet kinderopvang. Hulde! Wij zouden als polonaisedansers met alle partijen door het land moeten trekken en tegen iedereen moeten roepen: Eindelijk eens Haagse wetgeving die werkt en die heeft bijgedragen aan datgene wat wij als maatschappelijk doel hebben geformuleerd! Fantastisch! Mooi! Hier zit een staatssecretaris die dat apetrots vertelt en die er trots en fier op is dat zij 1,5 mld. uit de bocht is gevlogen, want dat is

een investering in de toekomst. Dat is geen kostenpost, maar een investering om zorg en arbeid in ons land beter combineerbaar, beter mogelijk te maken. Als de mannen er nu ook nog een keer aan meedoen, dan zijn wij helemaal verder.

Het rapport "Naar een toekomst die werkt" is nog geen jaar oud, maar zoals met zoveel rapporten gebeurt, is dit rapport al in de vergetelheid geraakt. Dat is wellicht voor de staatssecretaris een stimulans om dit rapport weer snel aan de vergetelheid te onttrekken, ook gelet op het rapport dat zij vorige week heeft gepresenteerd over de oorzaken van de verkiezingsverliezen van de PvdA. Even serieus, wat staat er in het rapport "Naar een toekomst die werkt"? Ik merk eerst even ter relativering op dat vier maanden na het uitkomen van dit rapport de economische crisis is uitgebroken, maar dat doet niets af aan de analyse in dit rapport over de vervangingsvraag op middellange termijn vanaf 2015. Ongeveer 2,6 miljoen banen staan dan leeg, omdat er door demografische ontwikkelingen een enorme vraag naar vervanging zal zijn.

Je zou zeggen dat wij de Wet kinderopvang hebben gemaakt om zorg en arbeid beter combineerbaar en beter mogelijk te maken. Een van de uitgangspunten in het rapport van de commissie-Bakker, getiteld Iedereen is nodig, is dat de arbeidsparticipatie moet worden verhoogd. Er moeten meer mensen aan de slag en meer mensen die nu in deeltijd werken moeten meer uren aan de slag gaan.

De introductie van de inkomensafhankelijke kinderopvangtoeslag leidde tot fors meer kinderen naar de kinderopvang, zowel de dagopvang als de buitenschoolse opvang en de gastouderopvang; een groot succes. De samenleving laat dus krachtig zien dat er een sterke en gemotiveerde behoefte is aan deze basisvoorziening. Immers, zo wil de GroenLinks-fractie de kinderopvang betitelen: een basisvoorziening. Een basisvoorziening die naast aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt en effectieve re-integratie medebepalend is voor de verhoging van de arbeidsparticipatie. Je hebt dus kinderopvang, succesvolle re-integratie en een betere aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt nodig. Hierover hebben wij vorige week een interessant debat gehad met twee staatssecretarissen.

Dit is allemaal te lezen in het eindrapport van de commissie die zich heeft beziggehouden met kinderopvang. De cijfers laten zien dat de participatie van moeders op de arbeidsmarkt het afgelopen decennium sterk gestegen is: van iets meer dan 40% in 1996 naar zo'n 70% in 2008. Hulde, bravo, geweldig! Weliswaar werken moeders nog steeds in deeltijd, maar het aantal vrouwen in grotere deeltijdbanen is ook gestegen, namelijk van 35,6% in 2006 naar 40% in 2007.

Nogmaals, het rapport van de commissie-Bakker verscheen vier maanden voor het uitbreken van de crisis. De urgentie op korte termijn is wat naar de achtergrond verschoven. Bakker zei dat op de korte termijn heel veel mensen nodig waren voor de enorm toegenomen vraag, voor het enorm toegenomen aantal vacatures. Dat is wat afgevlakt, maar niet zo ernstig als het almachtige Centraal Planbureau heeft voorspeld. Desondanks moeten wij Bakker wat relativeren. Op de middellange en lange termijn zal de arbeidsparticipatie omhoog moeten: meer mensen aan de slag, meer mensen uit de uitkering, meer vrouwen en moeders aan het werk, meer vaders in de combinatie van zorg en arbeid, maar ook meer

Thissen

kinderen en meer jongeren die geslaagd het onderwijs verlaten. Hoe je het ook wendt of keert, een goed werkende kinderopvang stelt iemand in staat om goed geëquipeerd te beginnen aan een basisschoolcarrière. Buitenschoolse opvang en het systeem van gast-ouderschap kunnen voorkomen dat kinderen de wet kwijtraken. Daar zit de samenhang, de osmose of, zo men wil, de symbiose tussen de twee belangrijke doelen die altijd aan kinderopvang zijn toegeschreven. Kinderopvang is namelijk van belang voor ouders. Ze kunnen arbeid en zorg hierdoor goed combineren. Mensen kunnen dus gaan werken. Kinderopvang is echter ook van belang om de ontwikkeling van het kind op een hoger plan te tillen.

De staatssecretaris heeft een verbluffend goede wet in haar pakket. Zij doet twee dingen tegelijkertijd. Zij draagt bij aan een betere ontwikkeling van het kind en aan een betere combinatie van zorg en arbeid. Omdat de ontwikkeling van het kind beter gaat, draagt zij uiteindelijk ook bij aan een betere aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt. Immers, minder jongeren verlaten zonder startkwalificatie het onderwijs. Dat is althans mijn stelling, mijn hoop, mijn hartstocht misschien.

Echter, wat gebeurt er? Wij zien hier geen staatssecretaris die in polonaise door de Eerste Kamer gaat en zegt: mensen wij hebben het fantastisch gedaan als kabinet. Kon zij eindelijk eens de complimenten van de fractie van GroenLinks krijgen, en nog gemeend ook, en wat doet zij? Zij zit weer voor penningmeester te spelen; niet te "rentmeesteren", maar te "penningmeesteren". De staatssecretaris is immers 1,5 mld. uit de begroting gevlogen. Dit is natuurlijk een uiting van het "Zalm & Bos BV"-denken: alleen maar de beurs en knellende budgettaire korsetten. Het is niet denken in termen van investeren.

Had nu eens doorgepakt en gezegd: kijk eens hier Bos, beste vriend, ik heb 1,5 mld. geïnvesteerd in een beter werkende arbeidsmarkt vanaf 2015 en dat staat in dit rapport van de commissie-Bakker, count your blessings! Het is dus geen kostenpost, maar een investeringsbijdrage aan een betere arbeidsmarkt. De staatssecretaris had bij haar collega's Donner en Klijsma kunnen collecteren: kijk eens hier mensen, ik verlos jullie van een gigantisch probleem dat je vanaf 2015 zou hebben; dat doen wij zomaar even als OCW! Misschien heeft SZW er wel spijt van dat de kinderopvang overgeheveld is naar OCW. Het ministerie had de kinderopvang beter kunnen houden, dan had men hem kunnen opnemen in het grote budget van SZW. Waarom is niet gekozen voor het denken in termen van investeren? De staatssecretaris gaat weer gewoon, heel penningmeesterachtig, bezuinigen. Dat is de Haagse sport die wij kennen. We gaan bezuinigen en dan vooral op een succesvol project als de gastouderopvang.

Mevrouw **Linthorst** (PvdA): De heer Thissen is het er toch wel mee eens dat het een zegen is dat misbruik, waarbij buurvrouwen op elkaars kinderen passen maar verder geen betaalde arbeid verrichten, met dit wetsvoorstel onmogelijk wordt gemaakt?

De heer **Thissen** (GroenLinks): Ja natuurlijk, maar daar kom ik nog op in de anderhalve minuut die ik nog heb. Ik zeg dat heel proactief, voorzitter. Natuurlijk moeten fraude en misbruik worden uitgebannen, maar daarbij gebeurt altijd iets raars. Als iets werkt, worden bezuini-

gingen daarop onderbouwd door te wijzen op misbruik en fraude. Het misbruik en de fraude zijn in dit geval niet van dien aard dat we alles over één kam moeten scheren.

Mevrouw **Linthorst** (PvdA): Ik ben met de heer Thissen eens dat je niet alles over één kam moet scheren. Zou er echter ook in de opvatting van de heer Thissen niet een koppeling moeten komen tussen de aanspraken op kinderopvangtoeslag en het aantal uren dat er betaald wordt gewerkt? Daarin zit namelijk volgens mijn fractie de grootste oorzaak van de fraude.

De heer **Thissen** (GroenLinks): Heel graag! Die suggestie willen we de staatssecretaris ook doen, maar zij heeft haar tot nu toe niet geaccepteerd. In de Tweede Kamer heeft mijn collega Van Gent regelmatig gepleit voor een koppeling tussen de uren arbeid en de uren waarvoor een beroep kan worden gedaan op de toeslag voor gastouderopvang. De staatssecretaris weigert zo'n koppeling echter door te voeren, terwijl dat volgens ons de meest effectieve manier is om fraude aan te pakken. We hebben daar systemen voor en het kan allemaal worden gecontroleerd. Ik heb dat eerder vandaag ook gezegd tijdens het debat over wanbetalers. We hebben een inlichtingenbureau en we hebben de signalen en de datagegevens van de Belastingdienst, het UWV en de gemeente. Die gegevens kunnen allemaal worden gekoppeld, ook die van zzp'ers. Die moeten namelijk ook inkomstenbelasting betalen en kunnen dus ook registreren hoeveel uren ze werken en voor hoeveel uren ze recht zouden hebben op de toeslag.

Eendimensionaal denken weerhoudt ons ervan om het bedrag van 1,5 mld. te plaatsen in het kader van de investering in een hogere arbeidsparticipatie en een dynamischer arbeidsmarkt op termijn. Misschien zorgen de verhalen over crisis ervoor dat wij nu niet meer kijken naar de toekomst, maar de crisis gaat een keer over. Er komt weer een periode van hoogconjunctuur en dan hebben we te maken met demografische ontwikkelingen, die misschien nog wel sterker worden als er nog meer wordt bezuinigd op de kinderopvang. Ouders zijn dan misschien minder bereid om meer kinderen te maken, die ook weer van belang zijn voor de dynamisering van de arbeidsmarkt. Met andere woorden: het bedrag van 1,5 mld. is eigenlijk gewoon een premie voor een beter functionerende arbeidsmarkt en voor meer kinderen. Ook daarover heeft de commissie-Bakker tussen neus en lippen door het een en ander gezegd in het rapport.

Ik snap dus best het budgettaire probleem van de staatssecretaris, maar zij moet dat niet als een probleem zien. Zij moet het zien als een bijdrage die zij levert aan de oplossing van een gigantisch probleem dat zich straks op de arbeidsmarkt zal voordoen. We lossen de arbeidsmarktkrapte voor een deel op wanneer we deze redenering kantelen. Een vraag waarop ik wel eens een antwoord op zou willen, is of de kosten van de arbeidsmarktkrapte op middellange termijn straks opwegen tegen de baten die de staatssecretaris nu inboekt. Is de 1,5 mld. die de staatssecretaris bezuinigt overigens een nettobedrag, of is in dat bedrag ook rekening gehouden met het feit dat meer ouders zijn gaan werken en de staatskas dus ook meer belastingopbrengsten krijgt? Hoe is het bedrag berekend?

De **voorzitter**: Kunt u afronden, mijnheer Thissen?

Thissen

De heer **Thissen** (GroenLinks): Ik ga afronden.

Ik vraag de staatssecretaris naar de meer inclusieve en meer integrale visie. Heeft zij het wetsvoorstel ook met haar collega's Donner en Klijnsma besproken? Wellicht is het anders toch een dwaling geweest om de kinderopvang weg te halen bij SZW.

Dit wetsvoorstel leidt er uiteindelijk toe dat wij weer bovenmatig gaan bureaucratiseren en dat wij de gastouders weer op kosten jagen. Zij moeten zich laten certificeren. Mijn moeder was nooit gecertificeerd, zij heeft mij goed opgevoed. Mijn schoonouders waren niet gecertificeerd en hebben, als gastouders, heel goed op onze zonen gelet. Onbetaald overigens, maar het was ook onbetaalbaar. En dan de controle door de GGD. Die krijgt het nu al niet voor elkaar om de kinderdagverblijven te controleren. Hoe stelt de staatssecretaris zich voor dat die al die gastouderadressen kan controleren? Kortom, en het is echt mijn laatste zin, mevrouw de voorzitter, de staatssecretaris moet echt van heel goeden huize komen om ons te overtuigen met haar mee te denken.

De beraadslaging wordt geschorst.

De vergadering wordt enkele minuten geschorst.

Aan de orde is de behandeling van:

- **het wetsvoorstel Nieuwe bepalingen met betrekking tot de productie en distributie van drinkwater en de organisatie van de openbare drinkwatervoorziening (Drinkwaterwet) (30895).**

De beraadslaging wordt geopend.

De **voorzitter**: Ik heet de minister, die zo aardig is om nu naar mij toe te komen, van harte welkom in dit huis.

□

Mevrouw **Huijbregts-Schiedon** (VVD): Mevrouw de voorzitter. Het Nederlandse drinkwater staat bekend als het gezondste water ter wereld tegen een redelijke prijs. Het is concurrerend met de inhoud van vele fraaie vormgegeven flessen en overstijgt volgens een aantal rapporten zelfs die kwaliteit. De drinkwatersector behoort tot het domein van de overheid, eigendom van en aangestuurd door regionale en lokale overheden. In die situatie voorzien de drinkwaterbedrijven als monopolist en met gebonden klanten in de basisbehoefte van schoon drinkwater.

In de afgelopen jaren is geanticipeerd en gereageerd op de behoefte aan efficiency en schaalvergroting, met als resultaat tien professionele bedrijven die goed zijn toegerust om de publieke taak in de voorziening van schoon, zuiver en betaalbaar drinkwater te vervullen in efficiënt opererende en betrouwbare bedrijven.

Bij de totstandkoming van de Drinkwaterwet vanaf 2006 wordt deze mening breed gedeeld. De toenmalige staatssecretaris Van Geel laat bij brief de drinkwaterbedrijven nog weten, niet van plan te zijn strak te reguleren. Hij acht centraal toezicht niet nodig, kennelijk omdat de bedrijven samen met hun aandeelhouders hebben bewezen hun verantwoordelijkheid in alle opzichten serieus te nemen. Dat is uiteraard niet zo

vreemd, gelet op de Nederlandse standaard van drinkwater.

Het voorliggend wetsvoorstel ademt echter een geheel andere sfeer. Kennelijk is er tussen mei 2006 en nu zoveel veranderd, dat de drinkwaterbedrijven niet alleen onder strak gereguleerd centraal toezicht komen te staan, maar dat er ook nog eens ingegrepen wordt door de solvabiliteit te maximaliseren. Wat hebben de bedrijven – en ook hun aandeelhouders – naar de mening van de minister gedaan of nagelaten dat deze rigoureuze ommezwaai rechtvaardigt? Kan de minister nog eens uitleggen hoe zij de positie en de autonome verantwoordelijkheden van toezichhouders en aandeelhouders in deze context ziet?

In de schriftelijke behandeling heeft de VVD-fractie gewezen op de inconsistentie van de solvabiliteitsbeperking ten opzichte van de voorwaarden die gelden voor de energiebedrijven. De minister stelt in de nadere memorie van antwoord dat dit verschil wordt veroorzaakt door de splitsing van deze bedrijven en dat "daarbij het risico speelt dat de energiebedrijven veel eigen vermogen meekrijgen, waardoor de netwerkbedrijven na ontvlechting over onvoldoende eigen vermogen beschikken".

Wanneer dit inderdaad de onderliggende gedachte zou zijn, zou in dat geval de minimumsolvabiliteit alleen gelden ten tijde van splitsing. Maar de hele redenering is onjuist. Ook de reeds gesplitste bedrijven dienen aan die voorwaarde te voldoen en te blijven voldoen. Naar de mening van de VVD-fractie is er geen enkel argument voor de verschillende solvabiliteitsvereisten tussen de netbedrijven, die overigens ook in overheidshanden zijn en blijven, en de drinkwaterbedrijven en wijst het verschil meer op een gebrek aan integraliteit en inconsistentie dan op een doorwrochte redenering die van toegevoegde waarde is voor de drinkwatervoorziening.

Uiteraard steunt de VVD-fractie het streven naar zo laag mogelijke tarieven en transparantie in bedrijfsvoering en resultaten. Ook wij zijn van mening dat de efficiëntie nog wel een slagje kan hebben, maar zoals uit de tarieven 2009 blijkt, begint benchmarking haar vruchten al af te werpen. De minister geeft zelf in haar beantwoording aan dat de strakke regulering al voldoende zou moeten zijn voor gegarandeerd lage tarieven. Wat voegt het solvabiliteitsplatform daaraan toe? Kan de minister deze gelegenhedsredenering nog eens toelichten, zodat ook de VVD-fractie iets meer gaat begrijpen van de verschillen in benadering en vooral van de beoogde toegevoegde waarde ervan.

Ook is de VVD-fractie nog steeds niet overtuigd door de beantwoording door de minister met betrekking tot het toezicht. Ook hierin menen wij een gelegenhedsredenering te herkennen. Door de aanpassing van het wetsvoorstel, de toevoeging van de centrale regulering en de solvabiliteitsvereisten is het toezicht door de VROM-inspectie sterk uitgebreid. Hoewel de VVD geen enkele reden heeft om aan de kwaliteit van de inspectie zelve te twifelen en zelfs niet aan het vermogen om zich nieuwe taken toe te eigenen, leeft bij mijn fractie toch het gevoel van "schoenmaker, blijf bij je leest". Door de aanpassing is het wetsvoorstel terechtgekomen in het domein van de NMa, dat die van de VROM-inspectie overstijgt.

De heer **Putters** (PvdA): Kan mevrouw Huijbregts mij